

Aanvullend Toetsingskader Risicoregelingen Borgstelling MKB-landbouwkredieten, onderdeel Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw (BL-Plus Omschakeling Duurzame Landbouw) - 16 november 2021

Conform het beleidskader risicoregelingen (dat onderdeel uitmaakt van de begrotingsregels 2018-2021) vindt besluitvorming over een nieuwe risicoregeling (garantie, lening en achterborgstelling) en/of aanpassing van een bestaande risicoregeling plaats aan de hand van het «Toetsingskader Risicoregelingen». Na besluitvorming in de ministerraad wordt het toetsingskader verstuurd aan het parlement.

Dit nu voorliggende toetsingskader vervangt het Aanvullend Toetsingskader Risicoregelingen Borgstelling MKB-landbouwkredieten, van 13 juli 2021, bijlage bij Kamerstuk 35334-163¹.

Naar aanleiding van nader overleg met de banken is door LNV besloten om de regeling licht te wijzigen, zonder afbreuk te doen aan het beoogde doelbereik. De eerder uitgewerkte regeling (borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw) bleek voor de banken een te specifiek en te klein financieringsproduct. De 90% borgstelling zou de beoogde financieringen aan boeren en tuinders die willen omschakelen en daarvoor ook werkkapitaal nodig hebben weliswaar mogelijk maken, maar kon in de productcatalogus van de banken toch niet ingepast worden. Door dit borgstellingskrediet als module onder de reeds bestaande de BL-Plus te scharen, kunnen de banken het product wel aanbieden aan boeren en tuinders. En hierdoor worden de beoogde financieringen voor werkkapitaal bij omschakeling wel mogelijk.

Inleiding

Als onderdeel van de aanpak om in Nederland de stikstofemissie terug te dringen, heeft de minister van LNV op 18 november 2020 (Kamerstuk 35334, nr. 126) de contouren geschetst van het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw. Omschakelen naar een meer duurzame agrarische bedrijfsvoering zal namelijk ook een substantiële vermindering van de emissie van stikstof naar de lucht vanuit de landbouw tot gevolg hebben. En in de agrarische sectoren is er een groep ondernemers die impactvolle gewenste verduurzamingsstappen kan en wil zetten. Indien zij, vanuit o.a. de overheid, in staat gesteld worden dat te doen, kan zichtbaar worden dat hun duurzame bedrijfsconcepten continuïteitsperspectief hebben waardoor deze bredere navolging kunnen krijgen. Om dat vliegwielt in beweging te krijgen, richt het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw zich op twee sporen die beiden vooral gericht zijn om de extra risico's die de financiers nu nog hebben bij de overstap van een agrarische ondernemer van zijn huidige bedrijfsvoering naar een meer duurzame bedrijfsvoering te mitigeren. Deze twee sporen betreffen 1) het Omschakelspoor en 2) het Overbruggingspoor. Met het Omschakelspoor wordt de omschakeling gestimuleerd en worden door alle betrokken partijen (overheid, ondernemer, banken) leerervaringen opgedaan. De in juli 2021 opengestelde pilot Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL, zie eventueel ook hiervoor de eerste voetnoot) is het financieringsinstrument van dit spoor. In het Overbruggingspoor van het Omschakelprogramma is een werkkapitaalregeling voorzien onder de bestaande regeling Borgstelling MKB-Landbouwkredieten.

De werkkapitaalregeling ondersteunt boeren en tuinders die een aantoonbaar tijdelijk liquiditeitstekort hebben vanwege de omschakeling van hun huidige bedrijfsvoering naar een duurzamere bedrijfsvoering. Het gaat hierbij om een diversiteit aan mogelijke omschakelingen, van agrarische ondernemers die naar een meer extensieve en natuurinclusieve bedrijfsvoering omschakelen en ondernemers die omschakelen naar biologische landbouw tot en met nieuwe circulaire bedrijfsconcepten m.b.v. precisietechnieken.

Beschrijving regeling en voorgestelde wijzigingen

De regeling Borgstelling MKB-landbouwkredieten (BL) richt zich op een borgstelling op kredieten verstrekt door financiers aan land- en tuinbouwbedrijven voor nieuwe investeringen met een goed continuïteitsperspectief maar een tekort aan zekerheden volgens de normale bancaire praktijk (borgstellingskredieten).

¹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z13626&did=2021D29018

De huidige BL bestaat uit vier modules²:

1) Borgstellingskrediet voor de landbouw (BL) voor boeren en tuinders die willen investeren maar te weinig zekerheden hebben voor een lening van de financier. LNV/de Staat staat borg voor 70% van een borgstellingskrediet van maximaal € 1,2 mln. per onderneming. Het aandeel van het borgstellingskrediet in het totale krediet mag niet meer zijn 2/3.

2) Borgstellingskrediet voor de landbouw Plus (BL-Plus) voor glastuinders of veehouders die duurzaam en milieuvriendelijk willen investeren in gecertificeerde kassen (Groenlabel) en stallen (Maatlat Duurzame Veehouderij). LNV/ de Staat staat borg voor 70% van een borgstellingskrediet van maximaal € 2,5 mln. per onderneming. Het aandeel van het borgstellingskrediet in het totale krediet mag niet meer zijn 2/3.

3) Borgstellingskrediet voor de landbouw Plus (BL-Plus) voor landbouwinnovaties: LNV/ de Staat staat borg voor 70% van een borgstellingskrediet van maximaal € 2,5 mln. per onderneming ten behoeve van investeringen in een nieuw concept, product of productieproces. Het aandeel van het borgstellingskrediet in het totale krediet mag niet meer zijn 2/3.

4) Borgstelling Vermogensversterkend Krediet (VVK) voor starters en overnemers in de land- en tuinbouw. LNV/de Staat staat borg voor 90% van een borgstellingskrediet in de vorm van een achtergestelde lening van maximaal € 2,5 mln. per onderneming voor investeringen in duurzame bedrijfsvoering binnen 3 jaar na de start of overname van een land- of tuinbouwbedrijf. Het aandeel van het borgstellingskrediet in het totale krediet mag niet meer zijn 2/3.

De modules van de BL, BL Plus en VVK mogen gecombineerd worden maar in totaal kan per mkb-landbouwonderneming voor een kredietbedrag van maximaal € 2,5 mln. borg worden gestaan. Voor de borgstelling betaalt de ondernemer een eenmalige provisie van 3% over het borgstellingskrediet, of van 1% indien de ondernemer een starter of overnemer is.

De beoogde borgstelling werkkapitaal omschakeling wordt de vijfde module binnen de BL met als doel financiering mogelijk te maken van de voorzienbare terugval in de kasstroom van een omschakelend bedrijf. Die is het gevolg van tijdelijke extra kosten en/of tijdelijk mindere opbrengsten tijdens die omschakeling. Hierdoor wordt de kasstroom (werkkapitaal) minder en dat heeft consequenties voor de liquiditeitspositie van bedrijven gedurende de omschakelperiode. Voor de continuïteit van de bedrijfsvoering is het van belang dat het bedrijf de lopende uitgaven kan blijven doen gedurende de omschakelperiode.

Met deze module wordt het verstrekken van een krediet voor werkkapitaal hiervoor door de huisbank/financier mogelijk gemaakt. De nieuwe module faciliteert een borgstellingskrediet voor werkkapitaal bij omschakeling:

1. waarvoor LNV/de Staat een 70% borgstelling biedt over 2/3 van het totale werkkapitaalkrediet;
2. onder de maximale borgstellingsomvang per ondernemer van € 2,5 mln. van BL-Plus;
3. op basis van getoetste bedrijfsplannen voor omschakeling die ten grondslag liggen aan a) een lening vanuit het Investeringsfonds Duurzame Landbouw óf b) op basis van een bedrijfsplan dat door Skal Biocontrole³ is getoetst in verband met het omschakelen naar biologische landbouw;
4. op basis van een liquiditeitsbegroting die onderdeel is van het bedrijfsplan voor omschakeling, ter grootte van de maximale liquiditeitsbehoefte minus de betalingsverplichtingen als gevolg van de investeringsfinanciering. Omdat de werkkapitaal kredietverstrekking geen betrekking heeft op investeringen in grond, gebouwen of

² De tijdelijke (tot 31-12-2021) BL-C, borgstelling voor kredieten i.v.m. coronacrisis laten we hier buiten beschouwing; zie desgewenst Toetsingskader Risicoregelingen Rijksoverheid voor de Borgstelling MKB-landbouwkredieten (BL), onderdeel tijdelijke kredietfaciliteit t.g.v. coronacrisis (BL-C) (Kamerstuk 2020D33819)

³ Skal Biocontrole is de onafhankelijke organisatie voor het toezicht op de biologische keten in Nederland en borgt de betrouwbaarheid daarvan. Na een omschakelperiode (waarin de producten wel volgens de productievereisten voor biologische landbouw worden geproduceerd, maar nog niet als zodanig kunnen worden vermarkt) certificeert Skal Biocontrole bedrijven als biologisch bedrijf dat producten met het Europees biologisch keurmerk op de markt mag brengen.

machines die zakelijke zekerheden opleveren behoeft er geen zekerhedentoets uitgevoerd te worden

5. met een maximale looptijd van 12 jaar, ten hoogste identiek aan de leningsperiode van het Investeringsfonds Duurzame Landbouw
6. waarvan de kredietomvang wordt bepaald door de liquiditeitsbegroting dat onderdeel is van het getoetste omschakelplan en maximaal 6 jaar aflossingsvrij is (grace period)
7. de ondernemer een eenmalige provisie van 3% resp. 1% indien starter/overnemer betaalt
- 8.

Probleemstelling en rol van de overheid

1. Wat is het probleem dat aanleiding is voor het beleidsvoorstel?

Nederland heeft een stevige opgave om de uitstoot en neerslag van stikstof terug te dringen. Deze opgave geldt voor alle betrokken sectoren, inclusief de landbouw- en tuinbouw. Omschakeling naar een duurzamere agrarisch bedrijfssysteem levert een belangrijke bijdrage aan stikstofreductie. Aanvullend op andere maatregelen en instrumenten beoogt het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw de knelpunten bij de financiering van bedrijfsplannen gericht op een omschakeling in de bedrijfsvoering op te lossen alsook om voorbeeldbedrijven in de regio te krijgen en daarmee het vliegwiel van omschakelen naar meer duurzame bedrijfsvoeringssystemen aan het draaien te krijgen.

De met de landbouw vertrouwde financiers zijn over het algemeen terughoudend met het financieren van omschakeling naar een duurzamere bedrijfsvoering. Voor investeringen in verduurzaming/omschakeling van bedrijfsvoering, processen, ontwikkeling van nieuwe producten en productconcepten - vanuit hun perspectief - is er vaak nog onvoldoende 'proof of concept'. Dat wil zeggen dat de bedrijfsvoering vanwege productie- en afzetzekerheid, vaker vanwege onvoldoende zeker financieel rendement, in een (te) hoog risicoprofiel geclassificeerd wordt met een hoog rentetarief tot gevolg. Wat de drempel voor omschakeling juist weer verder verhoogt, want een hoger rentetarief drukt het financieel rendement. Om uit die vicieuze cirkel te komen moeten omschakelende ondernemers in staat gesteld worden om hun bedrijfsplannen te realiseren en zichtbaar zijn, zodat de goede duurzame bedrijfsconcepten als regulier gezien gaan worden. Als de financiering daarvoor wordt vergemakkelijkt zal het vliegwiel van de omschakeling gaan versnellen.

De financieringsinstrumenten van het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw beogen die financieringsdrempels te verlagen c.q. weg te nemen:

- I. met het Investeringsfonds Duurzame Landbouw, dat vanaf juli 2021 als pilot voor de periode van een jaar van start is gegaan bij het Nationaal Groenfonds, kunnen ondernemers onder gunstige voorwaarden een achtergestelde lening voor maximaal 40% van het investeringsbedrag (in sommige situaties, zoals bij jonge ondernemers, maximaal 60%) krijgen.
- II. Deze achterstelling en overige coulante leningsvoorwaarden verlagen het risico voor de cofinanciering door de bank (of andere financier) van de ondernemer. Waardoor dat cofinancieringsdeel onder normale marktcondities geleend kan worden en de investering gefinancierd kan worden.
- III. Een (systeem)omschakeling van een bedrijf gaat vrijwel altijd gepaard met een voorzienbare terugloop in de kasstroom. Tijdelijke extra kosten en/of tijdelijk mindere opbrengsten tijdens de omschakeling verlagen de kasstroom (werkkapitaal) en hebben consequenties voor de liquiditeitspositie van bedrijven gedurende de omschakelperiode. Met de voorgestelde borgstelling werkkapitaal omschakeling wordt het verstrekken van een krediet voor werkkapitaal hiervoor door de huisbank mogelijk gemaakt.

Het instrument van een borgstelling door het Rijk/de Staat is een vertrouwd instrument voor bankleningen om moeilijke maar maatschappelijk wel gewenste financieringen, zoals in de geschetste situatie, toch mogelijk te maken.

2. Waarom rekent de overheid het tot haar verantwoordelijkheid om het probleem op te lossen?

De transitie naar duurzame landbouw is een nationale opgave waarmee o.a. een bijdrage wordt geleverd aan doelstellingen uit het Klimaatakkoord en (inter)nationale biodiversiteitsverplichtingen. Daarbij past een rol van het Rijk die dit instrumenteert met een bijpassend en bewezen stimuleringsinstrument, een borgstellingsregeling. Het bancaire systeem is ook nationaal georganiseerd en gereguleerd. Het Rijk/de Staat is het best toegerust om deze marktimperfecties weg te nemen gezien dit landsbrede knelpunt.

De Europese Commissie stimuleert lidstaten om meer financieringsinstrumenten in te zetten in plaats van rechtstreekse investeringssubsidies, omdat die de agrarische ondernemers stimuleren om meer marktgericht (minder subsidie-afhankelijk) te ondernemen.

3. Is het voorstel voor de risicoregeling a) ter compensatie van risico's die niet in de markt kunnen worden gedekt? en/of b) het instrument waarmee een optimale doelmatigheidswinst kan worden bewerkstelligd ten opzichte van andere beleidsinstrumenten? Maak een vergelijking met alternatieve beleidsinstrumenten..

Met het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw beoogt LNV landbouwondernemers te faciliteren die in de verduurzaming van hun agrarische bedrijfsvoering geen incrementele stappen willen zetten, maar op meerdere doelen, integraal, een aantal grote(re) stappen willen en kunnen zetten. Die omschakeling financieren is voor de banken niet direct vanzelfsprekend. Banken zijn primair niet gericht op het verstrekken van risicokapitaal, maar op het verstrekken van gewone leningen die gekenmerkt worden door (relatief) bekende en beperkte risico's. De nu beoogde omschakelingen zijn - vanuit het perspectief van de bank- vaak nog onvoldoende 'proof of concept', waardoor banken ze als riskanter zien om te financieren. De aanscherping van de Basel-richtlijnen maakt hen nog terughoudender om dit toch te doen. Het Investeringsfonds Duurzame Landbouw en het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw beogen financiering nu toch mogelijk te maken, en heeft ook als oogmerk dat over enige tijd de risicoperceptie van deze financieringen op basis van cijfers bijgesteld kunnen worden.

Naast het kapitaal voor de investeringen waarin door het Investeringsfonds Duurzame Landbouw voorzien gaat worden, moet bij een omschakelende agrariër ook voldoende werkkapitaal aanwezig zijn. Alternatieven naast bankfinanciering zoals factoring zijn in de agrarische sector feitelijk niet voor handen; veilingen en melkcoöperaties fungeren feitelijk als een factoringmaatschappij voor agrarische bedrijven. De ondernemers zijn met name aangewezen op leningen en rekeningcourant-kredieten van de banken. Maar zoals voor de investeringsleningen hikken de banken aan tegen de nog grotere onzekerheden bij de financiering hiervan.

- Door de lange grace period (aflossingsvrije periode) van de leningen waarin het Investeringsfonds Duurzame Landbouw gaat voorzien, wordt het liquiditeitstekort gedurende de omschakeljaren al enigszins verkleind. Middels een aanpassing van het bestaande instrument BL kan door LNV/de Staat door deels borg te gaan staan, met als effect dat de resterende benodigde bankfinanciering met een relatief klein budgettair beslag mogelijk gemaakt kan worden.
- Het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw sluit qua looptijd (maximaal 12 jaar) en grace-periode (ook maximaal 6 jaar) nauw aan bij de lening van het Investeringsfonds zodat er in de lastigere omschakeljaren op de voordeligst mogelijke manier toch op elk moment voldoende liquiditeit in het bedrijf beschikbaar is. Dat wordt in deze module mogelijk gemaakt door de periode dat de vermindering van de borgstelling (die gelijk op loopt met de aflossing van het borgstellingskrediet) tijdelijk kan worden stopgezet of kan worden verruimd.
- Daarnaast kan de borgstelling, net als het Investeringskrediet Duurzame Landbouw, voor elk getoetst omschakelplan worden ingezet, doordat de zekerhedentoets bij deze module niet vereist is. In de opstartfase van de omschakelingen naar integraal duurzame bedrijfsvoering waarin de Nederlandse landbouwsector zich anno 2021 bevindt is dit een (tijdelijk) extra steuntje om de complexe omschakelfinancieringen voor investering en werkkapitaal over de drempel van de aarzeling heen te tillen. Het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw maakt op deze manier een 'overbruggingsfinanciering' door de banken mogelijk, waardoor de agrariër over de benodigde financiering voor de omschakeling kan gaan beschikken. M.a.w. een

borgstellingsregeling lijkt effectief en het meest efficiënt om deze financieringsdrempel van de omschakeling weg te nemen.

Een inkomenssubsidie is geen passend alternatief om deze voorziene inkomensterugval op te vangen. Zo'n subsidieregeling, de Regeling Stimulering Biologische Productiemethode (RSBP), is er geweest tussen 1994 en 2004 voor de omschakeling naar biologische landbouw. Na afloop van de subsidieregeling bleek er in veel gevallen geen bedrijfscontinuïteit, omdat tijdens de subsidieperiode de verdien capaciteit vanuit de markt onvoldoende tot stand gebracht was. Het moeten terugbetalen van de lening al of niet met een borgstelling noopt tot veel marktgerichter ondernemen.

Vanwege de hefboomwerking (zie onder 5b) heeft een borgstelling, indien sprake is van een effectieve interventie, een duidelijke meerwaarde boven een kasstroom of rechtstreekse subsidie. In die situatie geeft een borgstelling ook een optimale operationele efficiency: de bank is veel beter dan de overheid in staat risico's van individuele mkb-financieringen te beoordelen; de inrichting van de BL maakt het mogelijk tegen relatief geringe kosten op die expertise van de bank mee te liften.

4. Op welke wijze wordt het nieuw aan te gane risico gecompenseerd door risico's vanuit andere risicoregelingen binnen de begroting te verminderen?

De borgstelling voor werkkapitaal bij omschakelen is een nieuwe module onder de Borgstelling MKB Landbouwkredieten-Plus: een extra faciliteit binnen de borgstelling voor ondernemers die krediet nodig hebben voor grote verduurzamingsstappen in hun bedrijf. Het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw is dus specifiek voor agrarisch ondernemers die stappen willen zetten naar een integraal duurzame bedrijfsvoering. Dit kan gezien het gebruik van de BL in de afgelopen jaren, onder het beschikbare plafond voor LNV-borgstellingen van € 120 mln. per jaar gebracht worden. Uit de voor het Omschakelprogramma beschikbare middelen is een storting van € 1,4 mln. in de interne begrotingsreserve voor de landbouwborgstellingen voor 2021 begroot.

Agrariërs die willen omschakelen van reguliere landbouwproductie naar biologische landbouwproductie kunnen nu al gebruik maken van de BL voor omschakelkapitaal, financiering voor nieuwe investeringen waaronder begrepen werkkapitaal, waarmee de overbruggingsjaren worden gefinancierd. Deze faciliteit wordt echter maar weinig gebruikt. De Tweede Kamer heeft de minister van LNV daar enkele keren op gewezen en gevraagd of meer ondersteuning voor de omschakeling naar biologische landbouw mogelijk is. Deze bestaande modaliteit wordt met de introductie van het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw vervangen; en zal naar verwachting de omschakeling naar biologisch beter ondersteunen dan de oude faciliteit. Omdat deze borgstelling samen met het Investeringsfonds Duurzame Landbouw een duo-instrument vormt, is de verwachting dat deze meer effectief kan bijdragen aan de omschakelfinanciering.

Risico's en risicobeheersing

5. Wat zijn de risico's van de regeling:

5a. Wat is het totaalrisico van de regeling op jaarbasis?

Voor het eerste pilotjaar van het Investeringsfonds Duurzame Landbouw wordt rekening gehouden met circa 35-40 te financieren bedrijfsplannen. Wanneer voor deze plannen gemiddeld € 250.000,- werkkapitaal nodig zal zijn (bijgestelde inschatting – het voorstel is om ook hiermee ervaring op te gaan doen) dan gaat het om werkkapitaal met een totaalbedrag van € 10 mln. waarvoor het Rijk/de Staat over 2/3 daarvan 70% risico loopt. Bij € 10 mln. werkkapitaal verstrekking zou het Rijk/de Staat dus voor maximaal 4,7 mln aangesproken kunnen worden. Het is overigens in de regeling mogelijk dat er voor de omschakeling naar biologische bedrijfsvoering enkele werkkapitaalkredieten worden verstrekt waarbij niet tevens een achtergestelde lening van het Investeringsfonds wordt verstrekt (omdat bijvoorbeeld een agrariër ook zonder Investeringsfonds beroep een biologische omschakeling kan doormaken). Op basis van de ervaringen in dit eerste jaar kunnen voor het vervolg de inschatting nauwkeuriger gemaakt worden.

5b. Hoe staan risico en rendement van de regeling tot elkaar in verhouding? Is bekend wat de mogelijke effectiviteit van de betreffende risicoregeling is?

Omdat ook de banken uitgedaagd worden om bij omschakelfinancieringen iets meer risico te nemen dan bij gewone landbouwfinancieringen, wordt uitgegaan dat een defaultrisico van 10% maximaal is. Voor het bedrag van € 10 mln. werkkapitaal zou het Rijk/de Staat voor maximaal 70% X 2/3 van het krediet = 4,7 mln aangesproken kunnen worden. Op basis van ingeschatte defaultrisico is echter 10% daarvan, dus € 470.000 meer reëel aan verwachte uitgaven. Voor deze borgstelling wordt 3%, bij starters/overnemers 1% eenmalige provisie betaald (raming ca. €200.000,- aan inkomsten), waardoor de Staat netto € 270.000 moet reserveren voor deze borgstellingen. M.a.w. ingeschat wordt dat het Rijk/de Staat met deze borgstelling € 10 mln. werkkapitaalkrediet 'lostrekt' tegen € 270.000 aan kosten (excl. uitvoeringskosten). Dat betekent een grote multiplier, dus een gunstige verhouding voor de hoeveelheid private financiering die per euro publiek geld wordt gemobiliseerd.

5c. Wat is de inschatting van het risico op de aspecten waarschijnlijkheid, impact, blootstellingduur en beheersingsmate?

De maximale looptijd van het krediet voor werkkapitaal voor omschakeling kan, ingeval door het Investeringsfonds Duurzame Landbouw ook onroerend goed gefinancierd wordt 12 jaar bedragen; anders maximaal 6 jaar.

De belangrijkste beheersingsmaatregel is de beoordeling en het beheer van de kredieten door de banken, in de meeste gevallen omdat er ook een investeringskrediet van het Investeringsfonds aan gekoppeld is dubbel beoordeeld door ook het Nationaal Groenfonds.

Omdat het financieren van omschakelbedrijfsplannen nieuw is en ervaringscijfers opgebouwd moeten worden, zullen de aannames m.b.t. aantal en omvang en werking van de werkkapitaalkredieten tegelijk met de evaluatie van de pilot Investeringsfonds Duurzame Landbouw op basis van het eerste jaar herijkt worden in een samenhangend besluit over de voortzetting in het kader van het Omschakelprogramma.

6. Welke risicobeheersende en risicomitigerende maatregelen worden getroffen om het risico voor het Rijk te minimaliseren? Heeft de budgettaire verantwoordelijke minister voldoende mogelijkheden tot beheersing van de risico's , ook als de regeling op afstand van het Rijk wordt uitgevoerd?

Zoals aangegeven beoordelen de banken aan de voorkant van het proces kritisch of een bedrijfsplan een reëel continuïteitsperspectief laat zien en een borgstellingskrediet verstrekt kan worden; zij hebben er zelf ook belang bij dat een bedrijf niet ten onder gaat. Daarnaast moeten banken aankomende financiële problemen van een bedrijf met borgstellingskrediet melden bij RVO. In die situatie heeft RVO middels de hardheidsclausule in de BL mogelijkheden om met de banken maatwerk te leveren om faillissement te voorkomen, dan wel het verlies bij onvermijdelijk faillissement te beperken.

De uitvoering van de regeling vindt plaats door RVO met een jarenlange uitvoeringservaring met de BL c.q. de voorgangers van de BL (tot 2010 Borgstellingsfonds voor de Landbouw, van 2010-2016 de Garantstelling Landbouw) én de borgstellingsregelingen van het Ministerie van EZK zoals de BMKB waarop de systematiek van de BL is gebaseerd. RVO heeft derhalve veel ervaring met de banken die zeer bepalend bij het risicobeheer; zij dienen net als bij iedere andere financiering die ze verstrekken actie te ondernemen als dat nodig is. Banken moeten daarbij niet alleen voldoen aan hun eigen voorschriften (toezicht door DNB), maar worden ook achteraf door RVO gecontroleerd. Een ingeroepen borgstelling wordt pas gehonoreerd als de bank gedurende het hele financieringsproces juist heeft gehandeld. Borgstelling is het financieringsinstrument waarmee het Rijk/de Staat voor mkb-financiering de meeste ervaring heeft.

7. Bij complexe risico's: hoe beoordeelt een onafhankelijke expert het risico van het voorstel en de risicobeheersende en risicomitigerende maatregelen van Rijk?

Het gaat bij deze regeling om risico's met voor de Staat een relatief beperkte omvang en complexiteit.

8. Welke premie wordt voorgesteld en hoeveel wordt doorberekend aan de eindgebruiker? Is deze premie kostendekkend en marktconform. Zo nee, hoeveel budgettaire ruimte wordt het door het vakdepartement specifiek ingezet?

Voor de borgstelling van deze nieuwe module wordt door de ondernemer éénmalig een provisie betaald als de bank zijn kredietovereenkomst onder de Borgstelling brengt.

Deze provisie bedraagt eenmalig:

- 3% voor de ondernemer;
- of 1% ingeval de mkb-landbouwondernemer starter of overnemer is van een agrarisch bedrijf. Deze laatste categorie ondernemers is in de agrarische sector heel erg gewenst, maar heeft een extra ondersteuning juist bij de financiering nodig. De hoogte van het werkkapitaalkrediet wordt bepaald door de liquiteitsbegroting die onderdeel is van het bedrijfsplan voor de omschakeling (inclusief omschakeling naar biologische landbouw).

Het realiseren van de omschakel-beleidsdoelstellingen is vooralsnog niet kostendekkend en marktconform mogelijk; de genoemde premies zijn derhalve ook niet kostendekkend en marktconform. Vanuit de middelen voor het Omschakelprogramma wordt voor deze nieuwe borgstellingsmodule conform het bestedingsplan voor het Omschakelprogramma in 2021 €1,4 mln. toegevoegd aan deze interne begrotingsreserve.

9. Hoe wordt de risicovoorziening vormgegeven?

Als risicovoorziening voor de borgstellingen fungeert in de LNV-begroting de interne begrotingsreserve borgstellingsfaciliteit. Deze risicovoorziening wordt gevuld door de stortingen vanuit de begroting en door de provisies voor de borgstellingen; verliesdeclaraties van de banken worden eruit gehaald. Deze risicovoorziening – met bij RVO een onderliggende administratie voor de verschillende BL-modules - fungeert als de buffer die nodig is om de bij de regeling wel behorende verliesdeclaraties zonder begrotingsconsequenties op te kunnen vangen.

10. Wordt een horizonbepaling gehanteerd (standaardtermijn is 5 jaar)

De horizon van de BL-regeling integraal is tot 31-12-2024.

Het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw wordt betrokken in evaluatie van en de besluitvorming over de wijze waarop het Investeringsfonds Duurzame Landbouw na afloop van het eerste pilotjaar wordt voortgezet.

11. Wie voert de risicoregeling uit en wat zijn de uitvoeringskosten van de regeling?

Net als de overige modules van BL wordt het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw uitgevoerd door RVO. De uitvoeringskosten van het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw in het eerste jaar zijn begroot op € 33.000 euro.

12. Hoe wordt de regeling geëvalueerd, welke informatie is daarvoor relevant evaluatie en hoe wordt een deugdelijke evaluatie geborgd?

In 2021-2022 worden het Investeringsfonds Duurzame Landbouw en het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw als onderdelen van het Omschakelprogramma intensief gemonitord en tegen het einde van de pilot van het investeringsfonds geëvalueerd met het oog op de juiste beslissingen over de voortzetting van het Omschakelprogramma in zijn geheel en de verschillende instrumenten daarvan.

Bij voortzetting daarna zal dit Toetsingskader worden herzien c.q. vernieuwd.

Het borgstellingskrediet Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw wordt eigenlijk dubbel gemonitord en geëvalueerd – enerzijds in het kader van het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw, anderzijds zal dit onderdeel ook meegenomen worden in het kader van de evaluatie van de BL als geheel, die voor afloop van de huidige horizon op 31-12-2024 t.b.v. voortgangsbesluiten gedaan zal worden.